

Alimentatie en de ondernemer: de verhouding tussen winst, kasstromen en draagkracht

In de jaren '90 van de vorige eeuw heeft de werkgroep alimentatienormen aanbevolen bij de berekening van door een ondernemer te betalen alimentatie aansluiting te zoeken bij het bedrijfseconomische winstbegrip, rekening houdend met de liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit van een onderneming. In deze nota wordt dit aanknopingspunt en de in dat licht gegroeide praktijk besproken tegen de achtergrond van de huidige bedrijfseconomische en maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder de recessie. Vervolgens komt aan de orde hoe bij de beoordeling van de onderhoudsplicht de focus meer kan worden gericht op de liquide middelen die de ondernemer daadwerkelijk aan zijn onderneming kan onttrekken, zonder de continuïteit in gevaar te brengen.

1 Draagkracht

Draagkracht is 'het vermogen om uit de middelen waarover de onderhoudsplichtige vermag te beschikken iets af te staan ten behoeve van de tot onderhoud gerechtigde' (NJ 1962, 266). Onder draagkracht wordt ook verstaan het redelijkerwijs te verdienen inkomen, voor zover de onderhoudsgerechtigde dit van de onderhoudsplichtige kan vergen (NJ 1979, 429). Inkomensverlies kan zelfs buiten beschouwing blijven, als het verlies voor herstel vatbaar is (NJ 2002, 280). Voor de werknemer is het relatief eenvoudig om vast te stellen wat iedere maand aan middelen binnenkomt als alles blijft zoals het is. Voor de ondernemer is dit echter niet zo makkelijk. Met ondernemer wordt hier niet alleen bedoeld degene die op eigen naam een onderneming drijft, ofwel IB-ondernemer, maar ook degene die dat middels een rechtspersoon doet, bijvoorbeeld de directeur-grootaandeelhouder (dga). Hij heeft niet het vangnet van de arbeidsovereenkomst en sociale zekerheidswetgeving, maar is voor zijn inkomen afhankelijk van diverse factoren, deels buiten hem zelf gelegen. De omgeving waarin hij opereert is veranderlijk, de resultaten van een onderneming fluctueren en wat in de onderneming aan liquide middelen zal worden ontvangen is onzeker, zelfs als de resultaten positief zijn. De voor een ondernemer vastgestelde onderhoudsbijdrage, of dit nu geschiedt op basis van gegevens uit het verleden of een planning voor de toekomst, is derhalve altijd gebaseerd op een inschatting. Pas later kan blijken of de inschatting klopt en of de ondernemer in privé daadwerkelijk de veronderstelde liquide middelen ter beschikking heeft gehad of geacht kan worden te hebben gehad.

2 Hoe is het nu

Het tremarapport verwijst voor de berekening van alimentatie naar diverse uitgangspunten voor de winstberekening, zoals in 1994 op leesbare wijze verwoord door B.M. Mens, in haar artikel *Alimentatie en winst uit onderneming* (Trema 1994, nr. 10). Kort samengevat: de bedrijfseconomische winst is het vertrekpunt voor het beoordelen van de draagkracht. De aanbeveling dat het wenselijk is om te beschikken over de jaarrekeningen van de laatste drie jaren en het gegeven dat winsten fluctueren, heeft in de praktijk toe geleid dat het gemiddelde van de

winsten van de laatste drie jaren in de beoordeling wordt betrokken. De vraag of op het moment van vaststelling de bijdrage daadwerkelijk uit de liquide middelen kan worden betaald, is geen standaard onderdeel van het onderzoek en de beoordeling.

Waar leidt het baseren van draagkracht op alleen de in het verleden behaalde winst toe in de praktijk? Voor het antwoord op deze vraag is het nodig het winstbegrip beter te bekijken, en de verhouding tussen winst en liquide middelen.

Bedrijfseconomische winst

De bedrijfseconomische winst is af te leiden uit de winst en verliesrekening, onderdeel van de jaarrekening. De fiscus hanteert zijn eigen winstbegrip, waardoor de bedrijfseconomische jaarrekening kan afwijken van de fiscale. Overigens hoeft in veel gevallen voor de kleine ondernemer geen aparte bedrijfseconomische jaarrekening te worden opgemaakt en mag worden volstaan met de fiscale. Het bedrijfseconomische winstbegrip is een boekhoudkundige, ofwel papieren grootheid: de resultante van opbrengsten en kosten, zonder dat er een relatie hoeft te zijn met daadwerkelijke ontvangsten of uitgaven in het betreffende jaar. Opbrengsten en kosten zijn verbonden met de balans en winst en verliesrekening, ontvangsten en uitgaven met de kasstroom. Ter illustratie een voorbeeld van het verschil tussen winst of opbrengst en ontvangsten:

Een ondernemer levert in jaar 1 een machine. In jaar 2 verstrijkt de betalingstermijn zonder dat de afnemer betaalt. Eind jaar 2 hoort de ondernemer dat de afnemer failliet is.

In jaar 1 neemt de ondernemer winst, nu in dat jaar de economische beschikkingmacht en daarmee het risico overgaat. Omdat de afnemer in jaar 1 niet heeft betaald, staan tegenover de geboekte winst geen ontvangsten. In jaar 2 houdt de ondernemer er rekening mee dat de afnemer niet meer zal betalen en boekt hij de vordering ten laste van de winst in jaar 2 af.

Met betrekking tot de machine zijn voorafgaand aan de levering uitgaven gedaan, terwijl daar geen ontvangsten tegen overstaan. Er zijn derhalve geen mutaties in de ontvangsten. De verkoop en levering van de machine leidenechter wel tot mutaties in de winst en verliesrekening in jaar 1 en 2. In dit geval geeft de geboekte winst dus geen informatie over de liquide middelen, die de ondernemer aan de onderneming zou kunnen onttrekken.

Gevolgen voor de praktijk

Uit het voorgaande blijkt dat alleen de winst, vanwege het ontbreken van een rechtstreekse relatie met de aanwezige liquide middelen, een te beperkt aanknopingspunt biedt voor de beoordeling van de financiële situatie van de ondernemer en daarmee zijn draagkracht of het vermogen iets af te staan ten behoeve van de onderhoudsgerechtigde. Daar komt bij dat op dit moment veelal uitsluitend de in het verleden behaalde winst in aanmerking wordt genomen. Dit terwijl resultaten uit het verleden per definitie achter lopen op de recente ontwikkelingen en geen garantie zijn voor de toekomst. Dit knelt met name tijdens een recessie.

Verder biedt de winst geen mogelijkheid om rekening te houden met aflossingen. Ookeen veranderend financieringsklimaat, oplopende betalingstermijnen van de debiteuren en een groeiend aantal oninbare debiteuren blijven buiten beschouwing. Deze omstandigheden zijn echter wel direct van invloed op de mogelijkheid om liquide middelen aan de onderneming te onttrekken.

Samengevat kan de huidige praktijk, waarbij de – al dan niet gemiddelde - winst uit het verleden leidend is bij het vaststellen van alimentatieverplichtingen, leiden tot een mismatch tussen de op basis daarvan vast te stellen alimentatie en de daadwerkelijke draagkracht van de ondernemer. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de continuïteit van de onderneming.

3 *Aanpassing*

De praktijk van de al te eenzijdig focus op de in het verleden behaalde bedrijfseconomische winst voor de toekomst dient – juist voor het berekenen van de alimentatieverplichting voor de toekomst - te worden aangepast. De ondernemer dient in staat te blijven zijn opeisbare verplichtingen na te komen. Overigens wordt in breder verband al langer gepleit voor een meer toekomstgerichte benadering (bijv. R. van der Laan, FD 15/12/2011; B. Koopman, FD 20/12/2011). Soms gebeurt dat wel en wordt expliciet een zo realistisch mogelijke inschatting gemaakt van de liquide middelen die de ondernemer tot zijn beschikking heeft en zal krijgen. Dit met de overweging dat voor de behoefte nog wel kan worden aangesloten bij het verleden, maar voor de draagkracht de feitelijke financiële situatie bepalend is (Hof Den Haag, 15 december 2010, BO8355; Hof Den Haag 26 januari 2010, BP7060).

Hierna komt aan de orde hoe de praktijk kan omgaan met de toets dat de ondernemer de gelden aan zijn bron van inkomen – de onderneming - moet kunnen onttrekken, alvorens deze in aanmerking kunnen komen voor alimentatie. Daarbij spelen de volgende zaken een belangrijke rol: de continuïteit van de onderneming, de belangen van de onderhoudsgerechtigde, het wettelijk kader en de eventuele samenloop met verdeling of verrekening. Bij een bedrijfseconomische benadering van de aan de ondernemer ter beschikking staande liquide middelen, maakt het in beginsel niet zo veel uit of het over een ondernemer met een eenmanszaak gaat, of een directeur grootaandeelhouder met één of meer BV's. Voor het berekenen van de alimentatie speelt dit echter wel een rol.

4 *Continuïteit: kasstroomoverzicht*

Om te kunnen ondernemen heeft de ondernemer liquide middelen nodig. Een kasstroomoverzicht, verdeeld in de operationele, investerings- en financiële kasstromen, geeft inzicht in de herkomst en besteding van de middelen. Inkomende kasstromen zijn de ontvangsten uit verkoop, desinvesteringen en geldleningen. Uitgaande kasstromen zijn uitgaven voor salaris, leveranciers, belastingen, investeringen, rente en aflossingen en winstuitkeringen. Als er in het jaar meer liquide middelen binnenkomen dan de onderneming verlaten, is sprake van een positieve vrije kasstroom. Verlaten meer middelen de onderneming dan er binnenkomen, dan is sprake van een negatieve kasstroom. Een negatieve kasstroom is - op termijn - een gevaar voor de continuïteit.

De kasstroom van het verleden geeft geen inzicht in de toekomstige ontwikkeling daarvan. Hoewel een ondernemer niet weet over welke middelen hij in de toekomst kan beschikken, kan hij wel op basis van zijn bedrijfsvoering en ervaringen in het verleden een inschatting maken van de toekomstige kasstromen. Het ligt op zijn weg daarover informatie te verschaffen, bijvoorbeeld door middel van een overzicht van de te verwachten omzetontwikkeling in de branche, een (des)investeringsplanning, de verplichte aflossingen, te verwachten baten e.d.. Idealiter levert de ondernemer deze gegevens aan middels een prognose, bijvoorbeeld voor drie of vijf jaar, bijzondere omstandigheden daargelaten. Om de validiteit van de prognose te kunnen beoordelen, dient de ondernemer met de aanvullende informatie een link te kunnen leggen tussen de jaarstukken en

kasstroomoverzichten van de afgelopen periode en de prognose. Vervolgens kan worden vastgesteld wat de omvang is van de liquide middelen die op dit moment beschikbaar zijn en in de nabije toekomst naar verwachting beschikbaar zijn. Voor het geval het kasstroomoverzicht geen deel uitmaakt van de jaarrekening, dient dit te worden opgesteld en aangeleverd.

5 *Beoordeling van de draagkracht en de rol van de belangen van de onderhoudsgerechtigde*

Uitgangspunt is dat de ondernemer een zekere vrijheid heeft bij de inrichting van zijn organisatie van kapitaal en arbeid. De wederpartij en de rechter mogenniet op de stoel van de ondernemer gaan zitten. AG Wuisman verwoordt het in de conclusie bij HR 12 oktober 2007 (LJN: BB4206) als volgt:

2.4.2 Bij de beoordeling of een alimentatieplichtige meer inkomsten uit zijn onderneming kan halen met het oog op de nakoming van een alimentatieverplichting, zal de alimentatierechter op zichzelf in aanmerking hebben te nemen dat aan de alimentatieplichtige ondernemer een zekere ruimte moet worden gelaten om naar eigen inzicht te bepalen hoe hij zijn bedrijf inricht en voert. Niet alleen draagt de alimentatieplichtige de verantwoordelijkheid voor en de risico's van zijn onderneming, maar kan hij ook in beginsel geacht worden beter in staat te zijn te bepalen wat nodig en mogelijk is om tot meer inkomsten uit de onderneming te komen.

Dat betekent niet dat de ondernemer een vrijbrief krijgt. Als de ondernemer ook verantwoordelijk is voor het levensonderhoud van anderen, met name kinderen, dan zal hij zich mede moeten laten leiden door de belangen van de tot onderhoud gerechtigde. Zie het citaat uit dezelfde conclusie:

De grens van die beoordelingsruimte ligt echter, naar het voorkomt, niet daar waar geen redelijk denkend ondernemer aldus zou hebben gehandeld. De aan de alimentatieplichtige ondernemer toe te kennen beoordelingsruimte moet mede bezien worden in het licht van diens verantwoordelijkheid voor de belangen van de alimentatiegerechtigde. Zeker wanneer die alimentatiegerechtigde een minderjarige is, valt aan die belangen een groot gewicht toe te kennen. Dit laatste brengt, naar het toeschijnt, mee niet alleen dat van de alimentatieplichtige ondernemer kan worden verlangd dat hij zich in redelijkheid ook werkelijk inspant om aan de verzorging en opvoeding van de minderjarige bij te dragen, maar ook dat de rechter eerder de conclusie dient te kunnen bereiken dat de alimentatieplichtige ondernemer meer inkomsten kan verwerven dan het geval is bij een beoordeling van diens bedrijfsvoering op de voet van dat geen redelijk denkend ondernemer aldus zou hebben gehandeld. Verder, vooral indien van de kant van de alimentatiegerechtigde op redelijke gronden het verweer is gevoerd dat uit de onderneming meer inkomsten zijn te halen, is het aan de alimentatieplichtige ondernemer om duidelijk te maken dat en waarom die mogelijkheid er niet is. Hij voert aan de verlangde alimentatie niet te kunnen voldoen en hij beschikt over de gegevens waaruit dat moet blijken. Het zal mede afhangen van wat de alimentatieplichtige ondernemer aanvoert, in welke mate de rechter zijn oordeel over de mogelijkheid om meer inkomsten te genereren dient te motiveren.

Van een ondernemer mag derhalve worden verwacht dat hij zijn mogelijkheden goed benut, zodat hij zijn verplichting bij te dragen in het levensonderhoud kan nakomen. Hij moet – minstens zo belangrijk – ook kunnen aantonen dat hij dat doet. Zo mag van hem worden gevraagd de noodzaak van een investering (LJN: BG0030) of zelfs zijn keuze voor financiering met eigen vermogen in plaats van vreemd vermogen te onderbouwen. Verder moet een ondernemer realistisch zijn. Van een

ondernemer die jaar in, jaar uit verlies lijdt, mag worden verwacht dat hij ook zijn kansen op de arbeidsmarkt beproeft. Overigens zal zo'n ondernemer op een gegeven moment voor de fiscale wetgeving niet meer als zodanig kwalificeren. En een ondernemer die uitgaven doet die vooral zijn ingegeven door privébelangen, zal die uitgaven niet zonder meer mogen toerekenen aan de onderneming.

Of en in hoeverre de ondernemer zijn verdien capaciteit – de gerechtvaardigde belangen van de onderhoudsgerechtigde in aanmerking genomen - volledig benut, is een rechtsoordeel. Dat oordeel staat los van de middelen waarmee inzicht wordt verkregen in zijn financiële situatie en de liquide middelen die hem ter beschikking staan.

6 *Kapitaal- en derdenbescherming*

Verder is het wettelijk kader voor de NV en de BV van belang. Om een winstuitkering te kunnen doen, moeten vennootschap niet alleen over vrij te maken liquide middelen beschikken, maar ook over vrije reserves (zie in dit verband 2:216 en 2:390 BW). Ook voor opnames in rekening-courant zijn liquide middelen nodig. Vervolgens moet de ondernemer zich er, ook als hij de wettelijke regeling van kapitaalsbescherming heeft nageleefd, rekenschap van geven dat hij met zijn besluit tot winstuitkering niet de belangen van derden schaadt. Zo is in het Nimox-arrest (NJ 1992, 174) en het Reinders Didam-arrest (JOR 2004, 67; LJN:AO3045 en AD9640) bepaald dat ook bij naleving van de wettelijke bepalingen van kapitaalbescherming een besluit tot winstuitkering onrechtmatig kan zijn jegens crediteuren. Na invoering van het wetsvoorstel flex-BV wordt de wettelijke regeling van kapitaalbescherming vervangen door een uitkeringstest in de geest van het Nimox- en Reinders Didam-arrest, die bovenmatige uitkeringen bedoelt te voorkomen. Voor een in de praktijk bruikbare opsomming van een aantal punten die bij de beoordeling behulpzaam kunnen zijn, zie mr. B. Bier en prof. dr. mr. P.M. van der Zanden RA, Besluitvorming van het bestuur rondom uitkeringen in de flexibele BV (Tijdschrift voor ondernemingsbestuur 2007, 1).

7 *Voorkomen van dubbeltellingen*

Indien eerst wordt afgerekend in het kader van overbedeling of verrekening, dan moet ook met de financieringslast en de aantasting van het vermogen bij de vaststelling van alimentatie rekening worden gehouden. De financieringslast is een reële last en dat deel van het vermogen dat is afgestaan, rendeert niet meer. Er kan evenmin op worden ingeteerd. De beslissingen voor de verdeling/verrekening en de alimentatie zijn als communicerende vaten. Om te voorkomen dat één en dezelfde euro twee keer wordt uitgegeven, moet dan ook bij het vaststellen van alimentatie met de gevolgen van de verdeling of verrekening rekening worden gehouden.

Als de onderhoudsverplichting eerst wordt vastgesteld en de verdeling of verrekening later, geldt hetzelfde, maar dan omgekeerd. In dat geval dient met de vastgestelde onderhoudsverplichting, en het beslag daarvan op de winst, kasstroom of het vermogen, in het kader van de verdeling of verrekening ten volle rekening worden gehouden.

8 *Uitwerking*

Hierna volgt een korte uitwerking van de wijze van beoordeling van de financiële positie van de ondernemer met onder meer het gebruik van een kasstroomoverzicht, mede betrekking hebbend op de toekomstige uitgaven en ontvangsten.

Eenmanszaak

Bij beoordeling van de financiële ruimte op basis van de vroegere en toekomstige kasstromen, dient in het kasstroomoverzicht het saldo van de onttrekkingen en stortingen van de ondernemer buiten beschouwing te worden gelaten.

Als uit de beschikbare jaarstukken met kasstroomoverzichten en prognoses blijkt dat sprake zal zijn van winst en een positieve vrije kasstroom, dan is deze beschikbaar voor onttrekking. Het te onttrekken bedrag kan in beginsel als bruto inkomen van de ondernemer worden gezien. Ter berekening van het netto besteedbaar inkomen dienen daarop de belastingen en premies volksverzekeringen in mindering te worden gebracht (de diverse andere premies hier gemakshalve buiten beschouwing gelaten; de belastingdruk dient te worden berekend op basis van het bruto inkomen, tenzij feitelijk meer belasting is verschuldigd).

Laat de onderneming een negatieve kasstroom zien, dan kan de ondernemer in dat betreffende jaar geen gelden aan zijn onderneming onttrekken, niet voor zichzelf en niet voor de alimentatiegerechtigde. De ondernemer heeft derhalve in dat betreffende jaar geen draagkracht uit inkomen.

Overigens biedt een meerjarenprognose ook de mogelijkheid enigszins te middelen, maar uitsluitend en alleen indien een jaar met een verwachte positieve kasstroom voorafgaat aan een jaar met een minder positieve of negatieve kasstroom.

Als de ondernemer in privé of binnen zijn onderneming over vrij te maken liquide middelen beschikt, kan worden gekeken of kan worden ingeteerd op vermogen. Bedacht dient te worden dat uit de jaarstukken (balans) blijvende liquide middelen een momentopname betreffen; deze gelden kunnen al zijn uitgegeven of specifiek ten behoeve van de betaling van kortlopende schulden zijn aangehouden. Verder dient te worden voorkomen dat de onderneming niet meer over voldoende werkkapitaal beschikt of dat het vermogen van de onderneming onder een bepaalde grens zakt, die bijvoorbeeld van belang is voor financiers. Vrij te maken liquide middelen zijn de gelden die – de toekomstige kasstromen in aanmerking genomen – niet direct nodig zijn voor de onderneming. Eenmaal onttrokken liquide middelen zijn niet meer voor de onderneming beschikbaar. Zij kunnen ook niet meer worden ingezet voor investeringen in latere jaren, zodat daartoe mogelijk externe financiering moet worden aangetrokken. Daarvoor is rente verschuldigd en dat heeft dus direct effect op de toekomstige resultaten van de onderneming.

Uitwerking dga

De positie van de dgaverschilt met die van de IB-ondernemer. De dga geniet salaris en het vermogen van de vennootschap komt hem niet rechtstreeks toe, maar middels winstuitkeringen. Dit leidt tot een andere behandeling op civiel- en fiscaalrechtelijk gebied. Op het salaris van de dga houdt de vennootschap loonbelasting in (belastingdruk maximaal 52%). Dit salaris kan de dgabinnen bepaalde grenzen zelf vaststellen op de voor hem optimale hoogte. Een minimumgrens is te vinden in de fiscale wetgeving (art. 12a Wet LB 1969, grens € 41.000), mede gesteld om te voorkomen dat de dga zijn beloning uitsluitend ontvangt in de vorm van de lager belaste dividenduitkeringen (uiteindelijke belastingdruk 40% - 43,75%). Het salaris is verder maatgevend voor de pensioenopbouw: er mag niet meer worden opgebouwd dan een bepaald percentage van het salaris.

In het (geconsolideerde) kasstroomoverzicht van de vennootschap(pen) is het salaris van de dga als uitgave verwerkt. In verband met het berekenen van de draagkracht dient het saldo van de stortingen en onttrekkingen voor privédoeleinden en de mutaties in de rekening-courantverhouding privé buiten beschouwing te worden gelaten. Is de kasstroom, in het verleden en naar verwachting voor de toekomst, per saldo positief, dan beschikt de vennootschap over de liquide middelen om het salaris van de dga, of mogelijk zelfs een hoger bruto salaris, in beginsel alleen als sprake is van geprognoseerde winst, te voldoen.

Is de kasstroom, in het verleden en naar verwachting voor de toekomst, negatief dan is de vennootschap niet in staat het salaris uit de kasstromen te voldoen. Met de betaling van het salaris teert de vennootschap dan in op reserves. Voor de betaling kunnen ook elders kort- of langlopende schulden zijn gemaakt. Indien kan worden ingeteerd op de reserves ten behoeve van de salarisbetaling, zonder dat dit een bedreiging vormt voor de continuïteit van de onderneming, kan het salaris als uitgangspunt worden genomen bij de beoordeling van de draagkracht. Indien niet kan worden ingeteerd, is er geen draagkracht.

Het komt voor dat de aandeelhouder zijn salaris verlaagt of er voor kiest om het ten dele in de vennootschap te laten. Hij kan dat doen door het niet opgenomen deel in rekening courant te boeken, als vordering op de vennootschap. Een negatieve kasstroom kan daarvoor een goede reden zijn, in welk geval kan worden aangesloten bij het lagere salaris. In geval van een positieve vrije kasstroom is dat de vraag en afhankelijk van een valide reden, bijvoorbeeld omdat hij anders geen financiering krijgt.

Als de vennootschap winst maakt en blijkens de balans over liquide middelen en reserves beschikt, kan de ondernemer wellicht meer gelden aan de onderneming onttrekken dan zijn salaris. Hier geldt naast hetgeen is opgemerkt ten aanzien van de eenmanszaak over onttrekkingen het volgende. Als de liquide middelen er zijn, dient ook te worden getoetst of het (wettelijk) is toegestaan deze middelen in de vorm van dividend of een hoger loon aan de dga uit te keren. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de regels omtrent kapitaalsbescherming, zie onder 6 hierboven, want het hogere loon of de uitkering uit de vrije reserves dienen vervolgens te worden verminderd met de daarover verschuldigde belasting.

9 Conclusie

Bij de beoordeling van de draagkracht van een ondernemer dient te worden beoordeeld welke middelen hem ter beschikking staan of geacht kunnen worden te staan. Enkel de winst die op papier en in het verleden is gerealiseerd, biedt daarvoor onvoldoende indicatie. Daarnaast dienen de daadwerkelijke geldstromen en liquide middelen in de onderneming in aanmerking te worden genomen. Daartoe is het nodig te beschikken over een kasstroomoverzicht, zowel voor het verleden als de toekomst. Bij de beoordeling van de jaarstukken en de kasstroomoverzichten moet niet alleen rekening worden gehouden met de continuïteit van de onderneming, maar ook met de belangen van de onderhoudsgerechtigde. Meer dan de vrije kasstroom kan in beginsel echter niet aan de onderneming worden onttrokken.

A. Roelvink-Verhoeff, 22 december 2011, gepubliceerd in EB 2012/2

met dank aan prof. dr. mr. P.M. van der Zanden, R. Kooger RA, mr. A.N. Labohm en drs. S.A. Schilder